

**ЁШЛАР ФАОЛЛИГИНИ ОШИРИШДА МИЛЛИЙ
ҚАДРИЯТЛАРНИНГ ЎРНИ**

Термиз Педагогика Институтини Фалсафа ва ма'навият асослари

кафедраси уқитувчиси

Шайманов Фозилбек Толкин угли.

Тел: +998903559296

Gmail: fozil.9296.shaymanov@gmail.com

Аннотация: Маълумки, ҳар қандай ислоҳот, хусусан, миллионлаб ёшларнинг ҳаёти ва келажагига бевосита дахлдор бўлган ўзгаришлар ҳар томонлама чуқур ўйлаб иш тутишни, етти ўлчаб, бир кесилни талаб этади. Шу нуқтаи назардан биз бугун янги ислоҳотларни амалга оширмақчи эканмиз, шошилмасдан, тизимлилик билан иш кўришимиз, бу масаланинг барча ижобий ва салбий томонларини ўзимизга яққол тасаввур қилиб, шундан кейин бир хулоса ва қарорга келишимиз лозим.

Мустақиллик даврида мамлакатимизда маънавий баркамол авлодни тарбиялаш, ёшларнинг қизиқиш ва эҳтиёжларини таъминлаш учун зарур шарт-шароитлар яратиб беришга алоҳида аҳамият берилмоқда. Бу борада ёшларни сиёсий-ижтимоий жараёнларга янада кенгроқ жалб қилиш, уларнинг ислоҳотлардаги фаоллигини таъминлаш муҳим аҳамият касб этмоқда.

Бизнинг навқирон авлодимиз манфаатларини таъминлаш борасидаги фаолиятимиз яқинда қабул қилинган “Ёшларга оид давлат сиёсати тўғрисида”ги қонун асосида қатъий давом эттирилади¹.

Мазкур соҳадаги жараёнлар қуйидаги тенденциялар билан белгиланади:

¹ Мирзиёев Ш.М. Қонун устунлиги ва инсон манфаатлари таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганнинг 24 йиллиги бағишланган тантанали маросимдаги маъруза. 2016 й 7-декабрь. – Тошкент, 2017.

Биринчидан, янги асрга келиб, ёшларга муносабат масаласида дунё тараққиёти учун умумий бўлган қонуниятнинг мавжудлиги аён бўлди, яъни, ёшлар энди нисбатан устувор аҳамиятга эга шахсдан жамият тараққиётини белгилайдиган, уни амалга оширадиган етакчи кучга айланмоқда;

Иккинчидан, ёшларнинг интеллектуал қобилиятлари, касбий малакаси, маънан ва руҳан баркамоллик каби ижтимоий сифатлари бутун жамиятнинг ривожланиш даражасига ижобий таъсир кўрсатмоқда.

Учинчидан, бундай тенденциялар ёшларнинг алоҳида ижтимоий демографик қатлам сифатида жамият ҳаётининг фаол субъектига айланиб бораётганини кўрсатади.

Бу жараёнларни ёшлар фаоллиги билан боғлайдиган бўлсак, демократик жараёнлар ёшларнинг сиёсий ҳаётдаги иштирокини кафолатлайди, ёшлар манфаатлари, унинг ҳуқуқ ва эркинликларининг тўла даражада рўёбга чиқишига кўмаклашади, фаоллигини оширади.

Маълумки, ҳар қандай ислоҳот, хусусан, миллионлаб ёшларнинг ҳаёти ва келажагига бевосита дахлдор бўлган ўзгаришлар ҳар томонлама чуқур ўйлаб иш тутишни, етти ўлчаб, бир кесишни талаб этади. Шу нуқтаи назардан биз бугун янги ислоҳотларни амалга оширмоқчи эканмиз, шошилмасдан, тизимлилик билан иш кўришимиз, бу масаланинг барча ижобий ва салбий томонларини ўзимизга яққол тасаввур қилиб, шундан кейин бир хулоса ва қарорга келишимиз лозим. Бу борада аввало бўлғуси ғояларнинг ҳуқуқий мақоми, асосий мақсад ва вазифалари, унинг ижтимоий ҳаётимиздаги ўрни ва нуфузини, обрў-эътиборини оширишга алоҳида эътибор қаратиш зарур.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ёшлар масалаларига тўхталиб ўтар экан: “Таълим ва маърифат тизимини такомиллаштириш, мамлакатимиз келажаги бўлган ёшларни замонавий билим олишга йўналтириш, уларни қизиқишларини эътиборга олиш ва ташаббусларини қўллаб-қувватлаш – давлат ва жамият олдида турган энг

муҳим вазирадир”², деб таъкидлаганлари ҳам бежис эмас.

Ёшларнинг умумий томони шундан иборатки, улар ўзларининг ёш хусусиятлари, ҳаётда ўз ўрнига эга бўлишга бўлган интилишлари, дунёқараши билан бир-бирларига яқин турадилар. Уларнинг ижтимоий - ҳаётий тажрибалари ҳам ўзига яраша ҳали тўлиқ шаклланмаган, улар ижтимоий ҳимояга мухтож қатлам сифатида ўзига хос хусусиятларга эга. Ёшлар жамият ҳаётида маданият тизими орқали ҳам фаолликларини намоён этадилар.

Айрим ёшлар ўзини идора қилишда миллий кадриятларга мурожаат қилмайдилар, балки бегона оммавий маданият таъсири остига тушиб қолмоқдалар. Шунинг учун ҳам уларда ўзгача идеаллар, ўзига хос субмаданият шаклланади. Энг муҳими шуки, айрим ёшларнинг бўш вақтларини ташкил қилиш ва ўтказишлари таълим ҳамда маданият идораларидан ташқарида амалга оширилади. Аксарият ҳолларда, ёшлар бўш вақтларини телевизор томоша қилиб ўтказишар экан. Телевидение - эндигина шаклланаётган ёшлар онгига катта таъсир кўрсатадиган восита. Афсуски, мазкур таъсир ҳамма вақт ҳам фақат ахлоқий кадриятлар асосида қурилмайди. Айнан шу сабабдан ҳам, бугунги кунда ёшларимизни миллий кадриятлар асосида тарбиялаш масаласи муҳим аҳамият касб этмоқда. Ёшлар интеллектуал элитасининг сиёсий маданияти, ижтимоий онги ва дунёқараши фаоллиги орқали ўз ифодасини топади десак муболаға бўлмайди. Даврнинг руҳи акс этган ва танқидий мулоҳазалар билан бир қаторда, ўз соҳаси муаммолари билан боғлиқ профессионал ёндашувлар ҳам борлиги ёшларнинг жамиятдаги жараёнларга ҳам ижтимоий ва ҳам профессионал масъулият нуқтаи назаридан ёндашувининг ифодасидир.

Бозор муносабатларига ўтиш жамият маънавий ҳаётининг юксак даражада бўлишини, инсоннинг ғоявий, сиёсий, ҳуқуқий, маданий-маънавий, маърифий этуклигини тақозо этадиган тарихий заруриятдир. Халқнинг

---

² Мирзиёев.Ш.М. “Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз”. - Тошкент: Ўзбекистон, 2017. 31-б.

маънавий-руҳий етуклиги бозор иқтисодиётига ўтишни таъминлашнинг энг муҳим омилларидан биридир.³

Демак, ёшлар, онг ва тафаккури, дунёқарашининг ўзгариши бу шунчаки талаб эмас, ҳозирги давр, Мустақилликнинг талабидир. У Ўзбекистон олдида турган эркин, демократик, фуқаролик жамияти куриш вазибалари билан бевосита боғлиқ.

Ёшлар фаоллигини оширишда фалсафий тафуккурнинг ўрни қуйидаги омиллар билан бевосита боғлиқ:

1) ҳар бир жойда ёшларнинг табиий ҳолати, ёшларнинг таркиби, ҳамда ёшларнинг мақсад ва қизиқишлари;

2) ёшларнинг фаоллик хусусиятлари, ишлаб чиқариш тармоқлари, уларнинг ривожланганлик даражаси ва ёшлар бандлиги;

3) халқнинг тарихий қадриятлари тизими ва миллий маданият анъаналарига муносабати;

4) ёшларнинг тафаккур тарзи, ёшларнинг ҳаётий тасаввурлари, унинг меъёрлари;

5) ёшларнинг билиш даражаси, тили, ёшларнинг сиёсий онг ва маданияти;

6) ёшларнинг ўзларини англаш даражалари ва бошқа кўпгина шарт-шароитлар, омиллар билан боғлиқликда намоён бўлади.

Ёшлар онг ва тафаккурининг, дунёқарашининг ўзгариши ижтимоий ҳаёт тарзини янгиланиб боришига бевосита таъсир кўрсатади, ижтимоий тараққиётнинг боришини белгилаб беради, онг ва тафаккур ўзгармаса ҳаёт ўзгармайди. Ижтимоий ҳаётдаги ўзгаришлар ёшлар дунёқарашини, онг ва тафаккури учун ўзига хос янгича муҳит яратиб беради. Ёшлар бу ўзгаришлар талабини қанчалик чуқурроқ англаб борсалар, улар ўзларини ҳам, эртанги кунларини ҳам шунчалик қафолатлаб берадилар, ижтимоий ҳаётга фаолроқ иштирок этадилар.

---

³ Рустамова М. Ёшларда тафаккур маданиятини шакллантиришнинг фалсафий жиҳатлари. - Т.: Мехнат, 2000. 45 б.

Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi

Хулоса ўрнида шуни айтиш мумкинки, ёшлар дунёқараши, онг ва тафаккурининг қандай бўлиши кўпгина ташқи омилларга бевосита боғлиқ бўлиб, улар бир-бирини тақоза этади. Онг ва тафаккурдаги ўзгаришлар дунёқарашнинг янгиланиши учун асос бўлса, ижтимоий ҳаётдаги янгиланишлар кўп жihatдан ана шу ўзгаришларга боғлиқ бўлиб қолади. Бунда дунёқараш, онг ва тафаккурнинг узвий боғлиқлиги ижтимоий ҳаёт билан ўзаро муносабатда содир бўлади.